

מסורת הש"ס

(א) [ויקרא יח], (ב) [לקמן נב:],
(ג) [דברים כה:],
(ד) [שם], (ה) [לקמן נב:],
(ו) [רש"ל],

ורה אור השלם

1. ויקרא על המזבח
בדבר יי' ויאמר מזבח
מזבח כה אמר יי' הנה בן
נולד לבית יוד יאשיהו
שמו זובח עליך את כהני
הבמות המקטרים עליך
ועצמות אדם ישרפו
עליך: מלכים א יג ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נתן גט וכו' לאפקועי. נ"ב ע"ל דף נב ע"ב דיש לאו בגט ג"כ רק דהוא אסמכתא: (ב) ד"ה וחליטה וכו' לא מפטרר כשאר יבם שכונס את יצמחו:

מוסף רש"י

שִׁיר לַעֲמֹד קוֹדֶם וְעַל
הַיְסוּדָה. דִּקְנָה עַל
וַתִּמְתָּהּ לְדֹאֵי עוֹלָם לָלוֹ
וְיִלְכָּה יוֹלֵל בְּעֵלֶה וְגו'
(קדושים סח.) קָב וּבְקִי.
לְמֹלֵךְ נִקְוֹתִים מִוֶּעֱטִין
בְּמִלֵּךְ בְּמִלֵּךְ אֶלֶף כֵּן
אִיֶּה שֶׁלֶכֶת מִמּוֹת כֵּל
מִקּוֹס (עֲרֹבִין סב.) וְכִיֶּיךָ
בְּרִית (גו.) זֶל: זֶל:
יִלְכָּה הִיכָּה כֶּשֶׁף חֲבִירֵי
אֵיזֶה מֶה שְׁמוֹר צִיֵּת
הַתִּדְרֵק עַל אֵל שֶׁלֶכֶת
נִמְוֹת לְעֹלָם (יִסְרִין סח.)
הַבְּמִזְבֵּחַ. מִשְׁמַע שְׁמוֹ
מִשְׁמַע קִלְקִלִּי. מִחֵלָה
שְׁמוֹלֵת צִיֵּוֹת לִכְשֵׁנָה
הַמִּזְבֵּיחַ. מִכֵּלָּה וְגו'
שִׁירֹן בֶּה וְיֵשׁ אֵשֶׁה
מִזְבֵּיחַ לֵאמֹר כֵּן
עַל יִטְוִיל לְכֹחוֹת מִשְׁ
(סוכה סח.) וְיִדְרֵי אִמֵּי.
מִלֵּי לִי דְכִמִּי בְּהִמְלֹא
(ר"ה טז.)

הדרן עלך התולע

תום' חד מקמאי

דלא בעין שאר וזכל
מודיס דקאמא חכא אביא
דער ערשטער דמתינן דבעי
שאר קאמור ולדידיה אין
הזלר ממוז ואצ"ע זכריב
דא תהיה לא מפרשינן
מיה דלא חפסי בה
קודשי' וללאו הוא דאמא.
דושי' איתא בעי האשש
[זכב] דתניא רחמנ וזר"ע
דאמור אין קודשי' תוספס'
דאמור לאון אבל חכא
אין ממוז מימבא. ולימא
אין ממוז מחייבי ב' ורובנ
האיצא דלא רחמנ הוא דאמור
מחייבי דאמור שאר הוי
ממוז מחייבי ב' ורובנ
הוי (מוז ל) ורובנ
דאמור לאון קודשי' תוספס'
איצא למיזר דרב אנא
הוא ופליג א"צ אמר (ז
כל ד הונא אנא דאמור
ביבאמ כה"ג דתנינא הוי
מקודשת ל' ע"מ
שחזקין כל יביון וכו'
אינה מקודשת אלמא א'
קודשי' תוספס' ביבאמ
שאליו הוי קודשי' תוספס'
ביבאמ דא חזי דרב שכל
כ"ל וס"ל לרב דאמור
מחזיקה חזי חזי מחתינא
כ"מ דא ר"מ אדם
מקנה דשכ"ל כדתינא
קונס שאר עיטא חזי
דא' להפך ר"מ אמר

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

٦

עין משפט
נר מצוה

א א מ״ם פ״ה מהלכות
 יבום הלכה ד׳ טו״ע
 אה״ע סימן קע טע״ף ג׳
 ב ב מ״ם ט״ו ט״ע שם
 טע״ף ו׳
 ג ג מ״ם ט״ו ט״ע שם
 טע״ף י׳
 ד ד מ״ם ט״ו ט״ע הלכה ד׳
 טו״ע שם טע״ף ז׳
 ה ה מ״ם ט״ו ט״ע הלכה ז׳
 טו״ע שם טע״ף ט׳
 ו ו מ״ם ט״ו ט״ע שם
 טע״ף י״ד

תוספות ישנים

[illegible]

הדרן עלך החולץ

תוֹם' חר קומא' (תשפ"ב)
 יפר שמא תעריך עליו
 יתן לך מה ראוי לו וליו
 יתן לך ההם אוקימאה
 דאקמא; רבה בר בר חנה
 ריה"ד באמר קומא' ושמואל
 רימ לעושיהם. וישמאל
 מספק ליה ט"ל אין
 ממז מיכמ ממז הוי ויכן
 אבל סמך ממז הוי ויכן
 דקיל' שמואל' שי שמוז
 סמך מיכמ הוי דגמרי
 הכל מודים בבא על תורה
 ועל חסותו ועל שמות
 יבם יבם חולד ממזר.
 (גמרי) ולדעין) קמי'
 כנדה אינו ממזר כלל אינו
 בספק שמואל' כי שמי
 ממזר הוי' אבל ממזר ספק
 הוי, ואסור כמדות ואסור
 בישראלית. ואית דבעי
 מימ דאקמא' דס"ל' לך
 דאין קדושין חולד ממזר
 הוא דאין חולד ממזר ולא
 פלי אמתניא. וישמאל
 נמי אצי' דמספק ליה
 אם קדושין תופסין
 לא מרד הוא דאין
 חולד ממזר (ואמסן)
 מסאי דאמר הכא דלאבי
 מספק כשומרה יבם או
 כרב כי כשומרה לא
 משמע הכא אלא משמע
 דאין בהא תליא אם אין
 קדושין תופסין כי חולד
 ממזר הוא קדושין תופסין
 כי הולד כש:

(א) ש"ל ורב דאמר לקמן (ש"צ)
אין קדושין תופסין ביבמה.
(ב) ש"ל אמר לך רב אנא
דאמרי כהך תנא דיבמה כהה
דמנינן בחדושין (ס"צ).

מוסיפין 15. והא דאמר במועד קטן (דף כח. ושם) בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מילתא אלא בזמנא תליא מילתא פשיטא דזכות גדול מועיל כדאמר בשבט (דף קק: ושם) אין זמנו לאו לישראל ומיהו לא שכיח שיטתה המזל בדמוכח בתענית (דף כה.) גבי עובדא ד"ר אבא בן פדת:

משל הוסיפו ד"ר. וקרי ליה תוספת לפי מה שנגזר לפחות ע"י עון והא דאמר בפ"ק דתגינה (דף ד: ושם) גבי אימתא מגדלא נשיא כי חזינן לורבא מרבנן דמעבר אמיליה מוסיפין ליה אר"י דניחא אפילו לר"ע דלזין דהוה תוספת כיון שנגזר לשום אדם:

משל הוסיפו לו לא זכה בבא וחכמים אומרים ה פוחתין לו אמרו לו אומר והוספתי על ה אמר להם משלו נביא עומד ומתנבא י ואשיהו שמו ועדיין

מי כתיב מחזקיה
וקיה נולד אי מאינש
וכו' יבמתו שמתה
ואן שנה רבי משנה
ריכה:

הדרן עלך החולין

רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר ולא בעילה אחר בעילה ולא חליצה אחר חליצה והכמים אומרים "יש גט אחר גט" ויש מאמר אחר מאמר אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה הימנו חליצה עשה מאמר וחליצה צריכה הימנו גט עשה מאמר ובעל הרי זו כמצותה "נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה נתן גט וחלץ" אין אחר חליצה כלום חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום

רבן גמליאל אין מאמר אחר מאמר. אתי חפ' כרננן דרבי
עקיבא אע"ג דקידושין לדידהו תופסין כבידי לאוין ותפסי
קידושין אחר ביאה הם הוא משום דהוו קדושין דלורייתא דע"י
ביאה פקעה זיקה אבל הכא שהיא זקוקה לו אין לו לתפוס אלא
מדרבנן ולא תקון רבנן שהיא מאמר אחר מאמר ולהכי לא קאמר
בגמרא עלה זו דברי ר' עקיבא ולא כמו שפי' ריב"ן דר"ג כר"ע:
ולא בעי'א אחר בעי'א. היינו אחר בעילה כשרה אבל אחר
בעילה פסולה גזון ביאה ששאר הגט יש אחריה ביאה כי היכי
דיש אחריה מאמר כמו שאפשר בגמ' **ולא** חליצה אחר חליצה.
היינו אפילו אחר חליצה פסולה: **עשה** מאמר ביבמתו ונתן לה
גט צריכה חליצה. היינו צנתן גט סתם אף לזיקתו אבל אם נתן
גט למאמרו שריא אף ליבם דאמר בפ' ד' אחין (נשל דף נב.)
דהותרה אפי' היא דמאי דעבד שקליה: **עשה** מאמר וחליץ
צריכה חיבתו גמ'. הכא לא תני אין אחר חליצה כלום משום דאמרי
צריכה גט למאמר שכבר ולא תני ליה אלא היכא דאחר חליצה אין
צריך לעשות כלום: **חליץ** ועשה מאמר בו'. אומר ריב"ן לא
הוה צריך למיתני כלל דכיון דנשא נתן גט וחליץ אין אחר חליצה
כלום אפי' שריא חליצה פסולה כי"ש דאחר חליצה כשרה אין
אחריה כלום אלא כל העניינים שונה:

עשה

וְלֹא־כֵן. וְעַתָּה דְחִלְיָה פְסוּלָה הִיא דְּלִי הוּא בְּעֵי לִיבְדִּי לֹא מֵאִי
אִלּוּ בְּזִיחָה לֹא בְּעִינִי גַּם וּכְדָרְבִּי עֲקִיבָא דְלֹאֲרִי קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין
מֵאִי. אִלּוּ מִתָּן גַּם אַחֵר חֲלִיָּה אִלּוּ בְּעַל אַחֵר חֲלִיָּה אִינוּ כְּלוּם דְּתַמִּי
הִיא כִּי עֲקִיבָא. וּבִגַּם דְּלֹאֲרִי חֲלִיָּה לֹא הוּא צִרִיךְ לְמִיתִי לְאִשְׁמוּעִין
יֵשׁ אִלּוּ אִיִּד דְּבַעֲי לְמִיתִי דְּלֹאֲרִי בְּעִינִי דְּקִדְשִׁי אִלּוּ בְּעַל וְעֵשֶׂה
יֵשׁ גַּם סָגִי לִי בְּלֹא חֲלִיָּה תִּנָּה נָמִי דְּלֹאֲרִי חֲלִיָּה וְהִי מִפְרָשׁ
יֵשׁ אִיִּד אִלּוּ לְאִחֵר בִּיחָה כְּלוּם זִקְתָּ יִבְמִים דְּגַם שְׁתָּן אַחֵר בִּיחָה מִגְרָשׁ
וְעֵשֶׂה אַחֵר בִּיחָה אִינֵה מוֹעֵלֶת כְּלוּם דְּלִי עֲלֶיהָ זִקְתָּ יִבְמִין. וּמֵאֲמַר
הִיא אִפְסִילוּ מֵאֲמַר אַחֵר מֵאֲמַר בִּיבִס אַחֵר וְיִבְמָה אַחַת בְּתַרֵּא כְּמֵאֵן
דְּנֵא יִישָׁא חֲזָן וְעֵשֶׂה מֵאֲמַר דְּלִיִּטְרִיךְ לְאִשְׁמוּעִין כִּי עֲקִיבָא דְּלִי
בְּנִיבָא [סא:] אִין אַחֵר חֲלִיָּה כְּלוּם. אִרִּישָׁא קִאִי וּכְדִפְרִישִׁית לְעִיל.
וְשִׁיךְ לְמִיתִי אִין אַחֵר בִּיחָה כְּלוּם וּבִגְמָרָא [סב:] קִאִי בְּעֵי לִיָּה:
אִתָּם

שני דורות. שנים שפוסקין לאדם בשעת לידתו: זכה מוסיפין לו. אלא שמהלכה היו דורות לפחות משני: דע. שמהלכה כשנולד נפקסו לו כל אותו הדור. ומהלכה: שהי' נביא נחנבל. בימי ירבעם שנים הרבה קודם הנה נבן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ובשעת פוחתין לו דברי ר' ע' זכה מוסיפין לו לא ז' לרבי עקיבא הרי הו' ימיד' המש' עשרה ע' נאסרה אחותה אלא בחייה:

הדרן עלך תחולין

רָבִן גמליאל אומר. קדר משנה זו
שלא תטעה לשבש הגירסא
בשכפריס קדר יבס אחד ויבמה אחת
תחלה מפרש דין גט וחליצה וביאה
שאתר מאמר ואח"כ מפרש דין מאמר
וביאה וחליצה שאחר הגט ואח"כ דין
מאמר ודין וביאה שאחר החליצה
ואח"כ דין מאמר וגט וחליצה שאחר
הביאה וכן קדר יבס א' ושתי יבמות:
אין גט אחד גט. שתי יבמות לאדם
אחד מאח אחד ונתן גט לזו וגט לזו
אינו אסור בקרובות שניה דאי קמא
אהני הא פקעה זיקה דתרווייהו והו
כמגשר נכרית ואי קמא לא אחני
למדיחי בשרא נמי לא אחני והלכך
גמליאל גרסאיה היא. וכן שני יבמות ליבמה
אחת ונתן זה גט חה גט האחרון אינו
כלום ומותר בקרובותיה וטעמא
כדפרישית: ולא מאמר אחד מאמר.
בין ביבס אחד לשתי יבמות בין שני
יבמים ליבמה אחת האחרון אין כלום
הימנו גט ולא יאסר בקרובות
השניות: ולא נעילה אחר נעילה.

ועל צרתה ביאת זנות בעלמא הוא ואין אסור בקרובותיה: ים
בגט אחר גט. דקמא לא דחה לגמרי הלכך אחתי איכא פלגא זיקה
דהא בעיא חליצה הלכך אהני בתרא והוא גרושמו ואסור בקרובותיה:
ויציל. לאו אפלוגתא קאי אלא מלתא בנאפי נפשה היא ואינס אחד
או איצימה אחת קאי והכי קאמר כיזד דין יבם ויצמה והכי מפרש בגמ':
וצריכה הימנו חליצה. ואם ראה לבוס לא יכנס דליון דהחיל
בגירושין קיימא עליה בלא יצנה: **(צריכה הימנו גט)**. דחליצה לא שקעתה
בגיורתא ועבי גט לאפקיעו קידושין דליה דחליצה לא מפקעת קידושין:
והרי זו כמזוזה. מפרשי בגמרא^(א) אף זו כמזוזה: **נתן גט ועשה**
מתאמר. בזוזה יבמה ענמה אפי' ר"ג מודה דיש מאמר אחר הגט
המפקק ליה אי גט דחי אי לא ודלמא גט לא דחי ואהני מאמר
ביצמן בה וכ"ס לרבנן דאמר גט דוחה קאת ומשייר קאת אהני מאמר
ולמטיקני שירא דגט וצרץ גט למתארמו וחליצה לויקתו ויצמו לא
דמגט קמא קיימא עליה בלא יצנה: **נתן גט ובעל**. אסור לקיימה
דלקמעה עליה בלא יצנה וצריכה גט בליצמו וחליצה לויקתו. גט בליצמו
לא ואופילו לר' עקיבא דאמר **(ועלי')** אין קידושין מופסין בחיביו לאון דהא הך
מתני' כולה ר' עקיבא היא כדמפרש בגמ'^(ב) הכא מודי דתפסי
בקידושין ביאה דגט לאו כחליצה דמי **(ג)** לאפקועי כולה זיקה הלכך
אלא עמדה עליו בלא גמור: **וחליצה**. לויקתו. ובגט לחודיה לא
מפטרה **(ד)** ^{(א) במתאמר} כונא את יצמנו שיכול לפטורה גט משום
שאמר **זאת חציתך** וכו' ^{(ב) ר' אליהו} הוא ליצמו: **אין לאחר**

[illegible]